כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת תצוה ■ שבת זכור ■ ח' אדר תשפ"ו ■ 25.02.2026 ■ גליון מס' 880 ■

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

לכבוד ולתפארת
עיקרה של היהדות הוא עולמו הפנימי של האדם, ועם זאת יש ערך מוסף...
המשך בעמ' 2

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" (שמות כ"ז, כ')
אור החיים הקדוש מביא פירוש נפלא מתוך הדגשה על המילה "תצוה"...
המשך בעמ' 3

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
משלוח מנות איש לרעהו
היום נעסוק בכמה שאלות בענייני מצוות משלוח מנות בפורים.
המשך בעמ' 3

נצח ישראל
גמר הצדות והופעת ישראל בשלימות
בהפטרה לפרשת זכור מובא סיפור מלחמת עמלק השנייה, בה שאול...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
"ויקחו אליך שמן זית זך"
מראה פניהם של שלושת החיילים שנכנסו לכפר הקטן העיד כי הם...
המשך בעמ' 6

שביבים
- אי הזכרת שמו של משה בפרשת תצוה
- להעלות נר תמיד
- אשר מלאתיו רוח חכמה
- ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו
- "שנים ליום תמיד"

המשך בעמ' 7

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

לא רבים המקרים בהם התורה עצמה מציינת, מפורשות, את מטרתה של מצווה מסויימת, וביותר מנמקת פרט מסויים שכלול באותה מצווה. אחד מאותם מקרים נמצא בפרשתנו, בעניינן של האבנים ששובצו באפוד הכהן הגדול:

"ועשו את האפד... ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל... ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל, ונשא אהרן את שמותם לפני ד' על שתי כתפיו לזכרון". (שמות כח, ו-יב).

הנה כי כן, עניינם של שתי האבנים נקוב, ואף פעמיים: "אבני זכרון... לזכרון".

ומה הוא אותו "זכרון"? רוב הפרשנים שנתנו דעתם להבהרת "לזכרון" זה, ביארו - פרשן פרשן וסגנונו - שהכוונה היא לזכרונם של ישראל לפני ד'. כך רש"י: "שיראה הקדוש ברוך הוא השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם"; וכך נכדו - רשב"ם (להלן, לו): "...על האפוד ועל החשן היו שמות בני ישראל לזכרון שכיפר הק' על עוון הקדשים שיקדישו בני ישראל הכתובים למטה מן הציץ באבני האפוד והחשן. קדש לי"י, כלומר הק' מרצה עוון הקדשים"; ובסגנון דומה עוד פרשנים, אשר מכנה משותף להם הוא שהזכרון הוא לפני ד'.

לא כן רלב"ג. לדידו, ככל שניתן, נכון לבכר את צמצום האנשתו של הבורא. כך ככלל, וכך גם לגבי "זכירה" - נכון להימנע מייחוס "זכרון" לד', לבורא שכלל אינו שייך במושגים כאלה. בהתאם, בנדון דנן רלב"ג מסיב את ה"זכרון" עליו מדובר כאן (כמו גם להלן, כט) מד' - לכהן הגדול, שהוא הוא הזוכר:

> "אבני זכרון לבני ישראל - רוצה לומר שהאבנים ההם תהיינה סיבה שיזכור אהרן תמיד במחשבתו בני ישראל, ותשוטט בהם מחשבתו. והנה בזה תועלת להגעת ההודעה בענייניהם בנבואה כשהיה ראוי שתגיע אליו הנבואה...".

על דרך המליצה נוכל לומר, שבכהן הגדול מתקיים 'שויתי ישראל [!] לנגדי תמיד'. בכל עת שהוא לובש את שמונת בגדיו, שמות כלל שבטי ישראל נמצאים 'תמיד' לנגד עיניו, וזאת בשניים מבגדיו: הן בחושן והן באפוד. כך מובטח שהוא בוודאי "יזכור תמיד במחשבתו בני ישראל ותשוטט בהם מחשבתו".

ומה טוב בזה - מדוע זה כה חשוב? על כך משיב רלב"ג בהפנייה לדברים שהוא כתב בספרו מלחמות השם (מאמר שני, פרק ו):

> "יודיע הקוסם או הנביא מה שישאלוהו או שישתדל בידיעתו מעצמו, ואם לא ישאלוהו או לא ישתדל בידיעתו לא תגיע לו בזה ההודעה כי אם מעט, אם היה שתגיע. וזה יהיה מצד שקרה שנפלה המחשבה בענין ההוא אשר בו ההודעה מעצמה, וכן יראה מהחלום שהוא יראה במה שחשב האדם בו בהקיץ ובזה תשתתף זאת ההודעה באופן מה אל ההודעה אשר תהיה כמושכלות... ולזה היה שיודיעו הקוסם והנביא המקרים אשר קרו לאנשים אשר קדמה להם מחשבה בהם באופן מה. והמשל, שהנביא הודיע שכבר יולד בן לבית דוד יאשיה שמו ושרף על המזבח אשר בנה ירבעם עצמות אדם, מפני שכבר קדמה לו מחשבה בבית דוד... ויודיע בכללות זה המספר מצד מה שנטתה מחשבת המקבל בזה הענין באופן מה, רצוני' שהוא ידע באופן מה המדרגה שהאיש ההוא בה, או העם ההוא בזה העת, ותטה המחשבה בהם, וישפע לו מפני זה מהשכל הפועל ההשפעה בכללות...".

נבואה - כמו גם, להבדיל, קוסמות - אינן אקראיות. ניתן "להתכוונן" אליהן ולדייקן. לכן, ככל שנביא או קוסם יותר "מחוברים" לנושא מסויים ולאדם מסויים, כך מובטחת יותר החלת השראה עליהם בנושא זה ובאדם זה. לא בכדי בלעם "מחפש" נבואה, ומנסה "לכוון" אותה (במדבר כג-כד), ו-להבדיל- מעין

זה נוהג גם הנביא אלישע (מלכים ב' ג), וכך גם נביאים נוספים.

לכן, העובדה ששמות שבטי ישראל נמצאים תמיד לנגד עיניו של הכהן הגדול, מביאה לכך שמחשבתו "משוטטת" בהם, "והנה בזה תועלת להגעת ההודעה בענייניהם בנבואה כשהיה ראוי שתגיע אליו הנבואה".

לכבוד ולתפארת

/ הרב יעקב הלוי פילבר

עיקרה של היהדות הוא עולמו הפנימי של האדם, ועם זאת יש ערך מוסף למראה החיצוני. איך עלינו להתייחס לנויו של העולם? מצד אחד אנו אומרים: "שקר החן והבל היופי", ורבי יעקב **(אבות פ"ג מ"ט)** אומר: "המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו", שמהם משמע לכאורה שעל האדם להסתייג, עד כדי התעלמות, מהיופי העולמי. ומאידך אנו אומרים: "הדור נאה זיו העולם" ובמדרש **(קה"ר ז)** אנו מוצאים: "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי", שממנו משמע שעל האדם להתבונן ולראות כמה נאים ומשובחים מעשיו של הקב"ה. אבל באמת אין כאן מחלוקת, יש כאן התייחסות לשני מקרים הפוכים, האחד, כאשר ההתרשמות ממראה הטבע ויופיו מביאה את האדם **להפסיק ממשנתו**, עד שההתפעלות שלו מיופיו של העולם מנתקת אותו מבורא עולם, התרשמות כזו היא לרועץ לאדם המסכנת את חייו הרוחניים. אבל אם ההתבוננות ביופי הבריאה דווקא מביאה את האדם להתחבר יותר אל בורא העולם, כמאמר הנביא **(ישעיה מ כו)**: "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", אז אדרבא ההתרשמות וההתפעלות מיופי העולם היא מומלצת, כמו שכתב **הרמב"ם** (הל' יסודי התורה פ"ב ה"ב): "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו (של הא־ל)? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול". ומטעם זה נפסקה ההלכה: "היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן וראה אילנות פורחים ונצנים עולים מברך: . . . שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות **ונאות** כדי להנאות בהן בני אדם" **(רמב"ם, הל' ברכות פ"י הי"ג)**.

חשיבות החזות החיצונית אינה רק במראות נופי הטבע, אנו מוצאים את חשיבות החזות החיצונית גם של איש הציבור בכל הרמות, החל **מהמלך** שעליו אמרו **(סנהדרין כב ב)**: "מלך מסתפר בכל יום שנאמר: 'מלך ביופיו תחזינה עיניך'", גם **הכהן הגדול** חייב להקפיד על הופעה חיצונית כמו שמובא שם: "כהן גדול מסתפר מערב שבת לערב שבת הואיל ומשמרות מתחדשות" **ופרש"י** שם: "וצריך להסתפר מפני משמרת חדשה זו הנכנסת שיראוהו **ביופי**". את חשיבות הופעתו החיצונית של הכהן הגדול אנו מוצאים כבר בתורה האומרת: "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". לא רק מהמלך והכהן נדרשת הופעה חיצונית מרשימה שיהיה "בעל מראה" אלא היא נדרשת גם מהשופט כמו שכתב **הרמב"ם** (פ"ב מהל' סנהדרין ה"ו): "כשם שבתי דין מנוקין בצדק כך צריכים להיות מנוקין מכל מומי הגוף. וצריך להשתדל ולבדוק ולחפש שיהיו כולן בעלי שיבה, בעלי קומה, **בעלי מראה**". ואפילו **הנביא** שתפקידו הוא רוחני גם הוא צריך להיות בעל הופעה חיצונית מרשימה, כמו שאמרו **(שבת צב א)**: "אין השכינה שורה אלא על בעל קומה". ולכאורה הדבר תמוה מה הצורך לנביא שהוא איש רוח להופעה חיצונית מרשימה? את הסיבה מסביר **הר"ן** בדרשותיו **(הדרוש החמישי)**: ש"אין ראוי שידבר אל הרבים אלא רק איש בעל צורה כדי שיהיו דבריו נשמעים יותר". מפני שההמון מושפע מהמראה החיצוני, ומפני הטעם הזה אמרו בבכורות **(מה ב)**: "מנין שהקב"ה משתבח בבעל קומה? שנאמר: 'אשר כגובה ארזים גבהו'". וכבר אמרו חז"ל: "אשה נאה ודירה נאה וכלים נאים מרחיבים דעתו של האדם", על כן גם במקדש הנקרא: "נויו של עולם" ההקפדה אינה רק למראה החיצוני של המבנה אלא גם ללבוש שהכוהנים לובשים בעבודת המקדש.

"וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד" (שמות כ"ז, כ')

אור החיים הקדוש מביא פירוש נפלא מתוך הדגשה על המילה "תצוה".

"ואולי שירמוז באומרו תצוה על דרך אומרם ז"ל (זהר ח"א פ"ג), כי כל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה..."

מתוך פירוש זה מובן עד כמה משתלם להתאמץ בלימוד תורה: בכל אחד שלומד תורה ישנו ניצוץ של משה רבינו שמתלווה אליו. על כן נאמר לשון "תצוה" במשמעות של צוותא, ביחד. כלומר, הקב"ה נותן ציווי למשה רבינו "ואתה תצוה", תתחבר ותיצמד לעם ישראל.

"והוא אומרו ואתה תצוה, על דרך אומרו (תהלים, צא): "כי מלאכיו יצוה לך", שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים, וכבר ידעת כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה.

אם כן, מעלת התורה גדולה היא עד כדי נתינת חשיבות למי שלומד אותה, שכן הכבוד הכי נחשב בעולם הוא הכבוד שהתורה מעניקה ללומדיה, וכשהזכיר הכתוב את המילים "בני ישראל", הכוונה ללומדי התורה שבעת התעסקותם בתורה - ניצוץ מנשמת משה רבינו חובר אליהם.

כמו כן, הקב"ה בחר לרמוז את מעלת עסק התורה דווקא בציווי על שמן המשחה. מדוע?

וכך מסביר אור החיים הקדוש:

"ובחר ה' לרמוז רמז זה במצוות שמן כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם..."

כשם שהשמן מאיר לעולם, כך התורה, ומאחר שניתן לפרש את הפסוק הזה על מעלת התורה, הקב"ה הוסיף כאן רמז על החיבור המיוחד של משה רבינו ללומדיה.

כעת מוליך אותנו אור החיים הקדוש לביאור נוסף, המושתת על הביאור קודם, באומרו כי בכתוב זה נרמזו ארבע גלויות במסע חייהם של עם ישראל, ובכל אחת מהן ישנו אדם אחד שבזכותו יגאלו:

"ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית, ח), כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד":

גלות ראשונה - גלות מצרים, נגאלו ממנה בזכות אברהם אבינו, עליו השלום.

גלות שניה - גלות בבל, נגאלו ממנה בזכות יצחק אבינו.

גלות שלישית - גלות יוון, נגאלו ממנה בזכות יעקב אבינו.

גלות רביעית - גלות אדום, ומגלות זו עתידים להיגאל בזכות משה רבינו.

אם כן, ומה הקשר לעסק התורה?

"והד' תלוי בזכות משה, ולזה נתארך הגלות", למעשה, הגלות הרביעית מתרחשת בימינו, כיוון שמצד אחד הדרך להיות ראויים לגאולה היא באמצעות שמירת תורה ומצוות, ומצד שני לימוד התורה מחבר ניצוצות של משה רבינו ללומדיה - ניתן להבין שהגאולה הנוכחית תלויה בקיום ולימוד התורה, וממילא מתקיים הנאמר כאן, וניגאל בזכותו של משה רבינו.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן, באומרו ואתה תצוה את בני ישראל: על דרך (תהלים, צא) "כי מלאכיו יצוה", או על דרך אומרם ז"ל: אין "צו" אלא מלכות, כי הוא ימלוך עלינו לעתיד, ותנאי הוא הדבר - שיעסקו ישראל בתורה. וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך, ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן: מה השמן מאיר לעולם, כך התורה, והם דברי הזוהר שכתבנו בסמוך; ודקדק לומר זך, שצריכין לעסוק בתורה לשמה, בלי שמרים, שהם לקנטר ח"ו או להתגדל וכדומה, אלה הם שמריה".

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

משלוח מנות איש לרעהו

היום נעסוק בכמה שאלות בענייני מצוות משלוח מנות בפורים.

1. השולח משלוח מנות לחברו והלה אינו מעוניין לקבלו או אומר: "קיבלתי משלוחי מנות רבים, תודה לך אך אין לי צורך בכך" האם יוצא ידי חובה?
2. השולח משלוח מנות באופן אנונימי, האם יוצא ידי חובה?
3. ירושלמי שהפורים שלו חל בט"ו באדר, שולח משלוח מנות בט"ו באדר, לחברו שהפורים שלו חל בי"ד באדר. האם יוצא ידי חובה?
4. השולח בשר לחברו הצמחוני האם יוצא ידי חובה?

תשובה: השאלות שהעלינו נראות במבט ראשון שונות זו מזו.

אולם במבט מעמיק יתכן שהתשובה לכולן נובעת מיסוד אחד.

השלחן ערוך (אורח חיים תרצה,ד) כתב:

חייב לשלוח לחברו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, שנאמר: "ומשלוח מנות איש לרעהו".

והרמ"א הוסיף:

ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם, או מוחל לו, יצא.

והמשנה ברורה (ס"ק כד) כתב: והפר"ח חולק ע"ז. היינו, דלדידו אינו יוצא.

בהסבר המחלוקת כתב החתם סופר (שו"ת חתם סופר קצו) שהדבר תלוי בשני טעמים שמצאנו בהסבר מצוות משלוח מנות.

בספר תרומת הדשן כתב שטעם המצווה הוא כדי לדאוג שתהיה לחברו סעודה מספקת בפורים. ולמרות שאם זה הטעם, צריך היה לתת רק לעניים, הרי זה כמו מה שמצאנו בט"ו באב שכל הנשים שואלות בגד מחברותיהן כדי שלא לבייש את מי שאין לו.

לעומתו, בעל ספר מנות הלוי לרבי שלמה הלוי אלקבץ, כתב שהטעם הוא להרבות שלום ורעות. זאת, להיפך מחשבתו של המן הרשע שאמר: " ישנו עם אחד מפוזר ומפורד" וכדי לתקן זאת תיקנו חכמים להביא זה לזה משלוח מנות.

לפי שתי שיטות אלו נוכל לראות שתי שיטות לגבי השאלות שהעלינו.

השולח משלוח מנות לחברו וזה מחל או לא רצה לקבל, הרי לפי שיטת "מנות הלוי" יצא ידי חובה, שהרי שימח את חברו בעצם משלוח המנות גם אם הלה לא קיבל. לעומת זאת, לשיטת "תרומת הדשן" לא יצא ידי חובה, כיוון שבפועל לא דאג למצב שבו חברו קיבל את המנות לצורך הסעודה.

כך גם לגבי משלוח אנונימי, רק שכאן תהיה המחלוקת הפוכה. לאותה שיטה הסוברת שמהות המצווה היא הדאגה לסעודת הזולת, הרי שגם אם המשלוח אנונימי יצא ידי חובה.

לעומת זאת, אם המצווה היא לחבר בין איש לבין רעהו אם המשלוח אנונימי לא יצא ידי חובה.

באותו אופן יש לדון לגבי בן ט"ו השולח ביום ט"ו לבן י"ד.

אם המצווה היא לשמח לכאורה יש מקום לומר שיוצא ידי חובה כי הרי שימח את חברו. לעומת זאת אם המצווה לדאוג ולסייע לחברו לקיים את סעודת הפורים הלא הלה קיים את הסעודה כבר אתמול וממילא לא יצא ידי חובת המצווה. (ואמנם יש לדון בכך)

כך גם יש מקום לדון במי ששולח בשר לאדם צמחוני. לכאורה, הרי בעצם המשלוח הוא משמח את חברו ויצא ידי חובה. ברם, עם גדר המצווה הוא לדאוג לכך שחברו יאכל סעודת פורים, הרי שמעשה זה אינו תורם לכך. אם כי יש לדון עדיין שמא קיים את המצווה בכך שסייע למישהו ממשפחתו של המקבל לסעוד סעודת פורים ואפשר שדי בכך וצריך עיון.

מקרה דומה העלה פסקי תשובות (ס"ק כ') מה הדין אם שלח אדם מאכל עם הכשר כזה שהמקבל אינו נוהג לאכול, האם יצא ידי חובה. וכתב שבמקרה זה כיוון שאין זו אלא חומרה של המקבל יצא השולח ידי חובה.

ולמעשה יש לחשוש ולקיים מצוות משלוח מנות באופן שיצא ידי חובתו לפי ב' הטעמים, ועכ"פ לאדם אחד. (כלומר, לפחות במשלוח מנות אחד).

ירושלמי שהפורים שלו חל בט"ו באדר, שולח משלוח מנות בט"ו באדר, לחברו שהפורים שלו חל בי"ד באדר. האם יוצא ידי חובה?

נצח ישראל
גמר הצרות והופעת ישראל בשלימות

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

בהפטרה לפרשת זכור מובא סיפור מלחמת עמלק השנייה, בה שאול המלך החל במלאכת מחיית עמלק - אך לא השלימה עד תום. מה שהביא לגזירות ימי הפורים שנעשו על ידי בן בנו של אגג - המן האגגי. ועד לימינו אנו, טרם הושלמה המלאכה.

ואמנם כששמואל הנביא מדבר עם שאול על כך, בתוך דבריו הוא מזכיר את נצחיותו של עם ישראל - 'וגם **נצח ישראל** לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם'[1]. כך שהמלוכה כבר עברה לדוד, ואף אם שאול ישוב בתשובה - המלוכה כבר לא תחזור אליו[2].

אך אם מתבוננים בדברים, יש כאן עניין גבוה יותר הקשור בנצח ישראל. שכן הקב"ה מנהל את דברי ימי ישראל, ואין חלילה 'מחשבה שניה' במעשי ה'. ולכן כשהקב"ה המליך את שאול ונתן לו להילחם בעמלק, היה זה מתוך ידיעה שהמלאכה לא תושלם בימיו.

לא כטעות חלילה, כי אם כחלק מתוכנית ה' והנהגתו בעולם. דבר מעין זה היה אף עם דוד המלך, שאמנם זוכה לנצח את אויביו - אך לא עד תומם. שכן גם בן בנו - משיח בן דוד, צריך להשלים את המלאכה[3]. ואף את בניין הבית בראשונה - מנע הקב"ה מדוד, והשאירה רק לשלמה בנו.

על כך אומר שמואל הנביא מהנביאים הראשונים[4] - שהקב"ה שהוא נצח ישראל, לא מתנחם לחשוב מחשבה שניה חלילה. כי אם הכל תוכנן מראש, ורק אנו לא מבינים זאת אלא רק באחרית. ולאחריו מתנבא גם מלאכי מהנביאים האחרונים[5] - 'אני ה' לא שניתי ואתם בית יעקב לא כליתם'[6]. כך שאצל הקב"ה הכל נעשה מלכתחילה, ולא במחשבה שניה. ואילו אנו בני יעקב, מבינים בתחילה משהו אחד - ורק במחשבה שניה רואים את הכל.

ולכן נצח ישראל לא ישקר - שכן הוא האמת המוחלטת. וזאת כיוון שהוא לא כמו בן אדם החושב בתחילה דבר, ולאחר מחשבה שניה והתבוננות - משנה את מחשבתו על כך. ואילו אצל הקב"ה הכל גלוי וידוע מראש, ופועל בדרך ישרה ומוחלטת.

דבר זה נרמז גם בפרשתנו - בתיאור סדר בגדי הכהן הגדול, יחד עם בגדי הכהנים ההדיוטות. כך שישנם תקופות עד לאמצע ימי בית ראשון - בהם נמשחו הכהנים הגדולים בשמן המשחה. ומכח משיחת השמן, בא תפקידם של הכהנים. אך מימי יאשיהו המלך שגנז את שמן המשחה ואילך, לא גדלו הכהנים כי אם בריבוי בגדים - כשהחליפו את ארבע הבגדים, בשמונת בגדי הכהן הגדול[7].

ולכן יש זמנים בהם גדולת הכהונה נמדדת במשיחת השמן, ויש זמנים שהיא נמדדת בריבוי הבגדים. אך ביו כך ובין כך - קדוש יאמר לו, והוא הכהן הראוי לשמש בקודש הקודשים. וזאת משום שנצח ישראל לא ישקר, וכשהקב"ה בחר באהרון ובניו - זו בחירה עולמית, שלא ניתנת לשינוי. ואף כל כלל ישראל נכללים בכלל הכהנים, כפי שהבטיחנו הקב"ה במעמד הר סיני - 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'[8].

ואמנם ישנו זמן בו הכל נגמר - בהופעת מלכות שדי בעולם. וכפי שאנו מתפללים בסוף כל תפילה ביום, בתפילת 'עלינו לשבח' - '**לתקן עולם במלכות שדי**'. ואו אז לא נזדקק למחשבה שניה, או הבנה הבאה רק לאחר קיום הדברים.

את שם שדי מצאנו כמה פעמים, מימי הבריאה הראשונים דרך ימי האבות ועד לאחרית הימים. ביום בו נבראו השמים, הם נמתחו והמשיכו לעשות כן בלא הפסקה - עד אשר גער בהם הקב"ה ואמר להם די. ועל כך נקרא שמו **א-ל שדי**, על שאמר לעולמו די[9].

אחר כך כשנגלה הקב"ה על אברהם ועל יעקב - היה זה שוב בשם שדי. כהבטחה לכך שלכל הצרות של העם, יש סוף ותכלית - שלאחריה יאמר די. ובזה יתמו ימי האבל והקושי, ויחלו ימי השמחה השלימה.

אצל אברהם אבינו נאמרו הדברים - בבקשת הקב"ה ממנו לקיים את ברית המילה[10] הנצחית, בינו ובין ה'. ועל ידי קיום דברי הברית, יעמוד העולם ויתוקן[11].

אחר כך מתגלה הקב"ה בשם זה גם ליעקב אבינו, בהבטחה שנתנה לו שיהיו מלכים לבנימין - שאול ואיש בושת[12]. כהכנה לקראת ימי מלכות דוד ושלמה, ועד ימי האחרית במלכות בן דוד.

ואף יעקב מברך בכך את בניו, לפני ששולח אותם למצרים - בפעם השניה, כשירדו שוב לפני יוסף. אז ברך אותם יעקב שהצרות ייפסקו, בשם אותה ההבטחה שנתן לו א-ל שדי[13].

דבר זה החל בימי אברהם אבינו, שעד ימיו היה העולם מתגלגל והולך - עד שהאיר אורו בעולם, ונודעה על ידו דת האמת[14]. ובזה הוא אמר לעולם די, למרות כל מה שהתגלגל עד לאותו הזמן.

וכך גם הדברים עם המוות והאבלות העוני והמחסור[15], הנחשבים כגלגל החוזר בעולם. שאף הם יתמו ויבולעו לנצח, כהבטחת ישעיהו הנביא - 'בלע המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר'[16].

וכל זאת יכול להתקיים רק עם מחיית עמלק בשלימות, כשהכסא ושם ה' ישובו להיות בשלימות[17]. ואו אז יאמר די לצרות ולסבל, ולא נזדקק עוד לצער וקושי - וניזון כולנו מזיו השכינה בשמחה גדולה.

ויתן ה' את הימים הבאים הגדולים עלינו לטובה, כשיאמר די לצרותינו - ויזרח עלינו האור בשלימות. בקיום הבטחת ה' לנו בפרשה, על נצחיותנו[18] - 'ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלקים'.

1 - שמואל א טו, כט
2 - **וגם נצח ישראל לא ישקר** ואם תאמר אשוב מעוני לפניו לא יועיל עוד ליטול את המלוכה ממי שנתנה לו כי הקב"ה שהוא נצחונו של ישראל לא ישקר מליתן הטובה לזה שאמר ליתן - רש"י, שם
3 - **וישב** לשון נשיבה והפרחה כמו (תהלים, קמז) 'ישב רוחו' רמז שיבא דוד בן ישי לכלותם ואין מניחין אותו מן השמים עד שיבא מלך המשיח - רש"י בראשית טו, יא
4 - מאן נביאים הראשונים אמר רב הונא זה דוד ושמואל - סוטה, מח:
5 - לאפוקי מחגי זכריה ומלאכי דאחרונים נינהו - שם
6 - מלאכי ג, ו
7 - **ואשר ימלא את ידו** (תורת כהנים) אין לי אלא המשוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מנין. תלמוד לומר 'ואשר ימלא את ידו' וגו' והם כל הכהנים גדולים שעמדו מיאשיהו ואילך, שבימיו נגנזה צלוחית של שמן המשחה - רש"י ויקרא טז, לב
8 - שמות יט, ו
9 - שמים מאיזה מקום נבראו. **מאור לבושו של הקב"ה שהוא לבוש**, לקח ממנו ופרש כשלמה, והיו מותחין והולכין עד שאמר להם די, ועל כן נקרא שמו שדי, שאמר לשמים די ועמד - פרקי דרבי אליעזר, ג
10 - ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים - בראשית יז, א
11 - והנכון כי השם הנכבד והנורא נקרא כנגדו, וזה שם התאר כנגד המעשה, **כי העולם עומד על אלה שני השמות**. והמבין סוד השם יאמין - אבן עזרא, שם
12 - **אני אל שדי** שאני כדאי לברך שהברכות שלי. **ומלכים** (בראשית רבה) שאול ואיש בשת שהיו משבט בנימין שעדיין לא נולדו - רש"י בראשית לה, יא
13 - ומדרשו מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי. צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין - רש"י בראשית מג, יד
14 - ועל דרך זה **היה העולם הולך ומתגלגל** עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו. כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה... והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד - רמב"ם הלכות עבודה זרה א, ב- ג
15 - דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד שנאמר (דברים טו, יא) 'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ'. תניא רבי אלעזר הקפר אומר לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו שאם הוא לא בא בנו ואם בנו לא בא בן בנו בא, שנאמר (דברים טו, י) 'כי בגלל הדבר הזה' תנא דבי רבי ישמעאל **גלגל הוא שחוזר בעולם** - שבת, קנא:
16 - ישעיהו כה, ח
17 - **ויאמר משה** 'כי יד על כס יה' ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית. ומהו כס ולא נאמר 'כסא' ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו. וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר (תהלים, ט) 'האויב תמו חרבות לנצח', זהו עמלק שכתוב בו (עמוס, א) '**ועברתו שמרה נצח**' (תהלים, שם) 'ועירים נתשת אבד זכרם המה'. מהו אומר אחריו 'וה' לעולם ישב' הרי השם שלם, 'כונן למשפט כסאו' הרי כסאו שלם - רש"י שמות יז, טז
19 - **ושכנתי בתוך בני ישראל** לקבל עבודתם ברצון ולשמוע את תפלתם. **והייתי להם לאלקים** מנהיג ענינם בלתי אמצעי, ומאותות השמים לא יחתו, להיותם נכבדים לפני יותר מן השמים שהנהגתם על ידי מניעיהם, **ומזה יתחייב נצחיותם** - ספורנו שמות כט, מה

סיפור לשבת

"ויקחו אליך שמן זית זך"

מראה פניהם של שלושת החיילים שנכנסו לכפר הקטן העיד כי הם הגיעו היישר משדה הקרב. הייתה זו שעת צהריים חמה, והם נראו רעבים, עייפים ומאובקים. השלושה הגיעו לביתו של ראש הכפר, ודפקו על דלתו בחוזקה. "יש לנו צו חתום מהמושל הצבאי" אמרו לראש הכפר המבוהל, "ובו אתה מצווה לדאוג לכל הפלוגה שלנו לאוכל. אם תוך שעתיים לא תכין ארוחה למאתיים איש - החיילים יורשו לפשוט על בתי הכפר ולחפש אוכל בעצמם". ראש הכפר בחן את הצו בייאוש. המלחמה שהשתוללה באזור דלדלה את מאגרי המזון. שדות התבואה נשרפו ומחסני המזון התרוקנו. בקושי היה לתושבי הכפר מה לאכול, וכיצד יצליח להאכיל גדוד שלם של חיילים רעבים, אף אחד מהתושבים לא יתרום ולו פירור מזון לטובת החיילים. כל אחד יציע שהאחרים יתנו משלהם. בימי מלחמה אלו, כל אחד דואג רק לעצמו. החיילים חזרו לפלוגתם, וראש הכפר נותר בביתו, מודאג ואובד עצות. לפתע הבריק במוחו רעיון. הוא נכנס למחסן ביתו, הוציא סיר ענק וצעד אתו לכיוון מרכז הכפר.

הוא בחר שלוש אבנים גדולות וחלקות, והכניס אותן אל תוך הסיר. אנשי הכפר הביטו בו בתמיהה, והוא הסביר את מעשיו: "בעוד שעתיים עלינו להאכיל את גדוד החיילים. מאחר שמוצרי המזון אזלו בכפר, החלטתי להכין להם מרק מאבנים". "מרק מאבנים" השתוממו אנשי הכפר, "איך אפשר להכין מרק מאבנים". "זהו סוד כמוס שאני נושא עמי שנים רבות", אמר ראש הכפר בעודו מבעיר את האש מתחת לסיר. "זה מתכון מיוחד שעזר לי לשרוד בתקופות קשות בחיי, ואני מוכן ללמד אתכם אותו". שמחו התושבים והתאספו סביב ראש הכפר. מילא ראש הכפר את הסיר במים והחל לבחוש. "מרק האבנים יוצא מאוד טעים", הסביר, "אבל אם מוסיפים לו מעט מלח וכמה ירקות, הוא הופך למעדן מלכים של ממש. אבל בוודאי עכשיו אין לכם כלום. לא נורא. הפעם אני רק אלמד אתכם, ואחרי המלחמה תוכלו להכין אותו עם תוספות". קפצה אחת מהנשים ואמרה: "רק רגע, נראה לי שיש לי בבית צרור פטרוזיליה מיותר. אלך להביא אותו". הוסיפה עוד אחד: "מלח, לי יש קצת מלח. אני הולכת להביא מהבית. פתאום השתפר זיכרונם של כל תושבי הכפר באורח פלא. כל אחד נזכר שיש לו בבית משהו קטן לתרום למרק, ובתוך דקות אחדות מצאו את דרכם אל הסיר גזרים, קישואים, גריסים ושעועית, ואפילו נתח דלעת הראוי להתכבד. כאשר הגיע גדוד החיילים לכפר, היה המרק העשיר מוכן. הכמות הגדולה הספיקה לכל החיילים, והם אכלו ושבעו. התושבים חזרו לבתיהם שמחים וטובי לב. למחרת בבוקר, כאשר יצא ראש הכפר מביתו, הוא מצא את כל התושבים מחכים ליד דלתו, ובפיהם תרעומת. "רימית אותנו, עבדת עלינו", צעקו לעברו. "גרמת לכולנו להביא לך ירקות ומוצרי מזון, ואתה עצמך לא השקעת במרק אלא רק שלוש אבנים מהרחוב..." "אני רוצה שתחזיר לי את הפטרוזיליה", צעק אחד האנשים. "ואני דורשת שתחזיר לי את תפוחי האדמה", צעק אחר. "מכולם אתה לוקח, ורק מעצמך לא הבאת כלום".

המהומה התגברה, עד שאחד מזקני הכפר השתיק את כל המתקהלים ואמר: ראש הכפר הוא איש ישר והגון, והוא הציל את הכפר שלנו מזעמם של החיילים. בחוכמתו ובטוב לבו, הוא גרם לכולנו לתרום מעט מהמזון שכל אחד מאתנו מחביא, ובכוחות משותפים השבענו את רעבונם של החיילים. אם ראש הכפר לא היה שם את שלוש האבנים הראשונות בסיר, מי יודע מה היה עולה בגורל הכפר הקטן שלנו..." בפרשתנו מובא דבר הקב"ה למשה, לצוות את בני ישראל להרים את תרומתם לבניית משכן. כשמשה הצטער על כך שהוא עצמו לא תורם משהו משלו למשכן, אמר לו הקב"ה שעליו לדעת שמעלתו שלו גדולה יותר מכל הנותנים, כי הוא מזכה אותם ומצווה עליהם, ורק בזכותו הם תורמים. כך הדבר בכל עניין בחיים. לפעמים רואים אנו אדם פועל ויוזם למען הכלל, ומקדיש את כל זמנו לטובת הסובבים אותו. הוא מתרים אנשים ורותם אותם לפעולה, אף על פי שלו עצמו אין מה לתרום. יש אנשים שיחשבו שזה לא בסדר לדרוש מהאחרים בלי שאתה תורם מעצמך, אך הפרשה מלמדת אותנו שאדם יקר כזה - זכות הרבים תלויה בו, שהרי כל המצוות שכל האנשים עשו, נעשו בזכותו. לאדם כזה, הפועל למען הכלל, יש עזרה מיוחדת ממרום, כי לפעמים בעזרת שלוש אבנים שלא שוות כלום, אפשר לעשות דברים גדולים מאוד.

(מתוך "שלום לעם")

שביבים / שאול שיף

אי הזכרת שמו של משה בפרשת תצוה

שמו של משה רבינו אינו נזכר בכל פרשת תצוה. וזוהי למעשה הפרשה היחידה (מאז פרשת שמות שבה נולד משה רבינו) שבה לא נזכר שמו של משה רבינו (מלבד בספר דברים, שהוא סיכום ו"משנה תורה"), וכפי שמציין בעל הטורים :"לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש. שמשעה שנולד משה, אין סדר שלא הוזכר בה (חוץ ממשנה תורה) . וכן כותב הרא"ש בפירושו לתורה: "תמצא בכל הסדרים אשר בתורה, משנולד משה עד משנה תורה, שהוא נזכר, מלבד זה הסדר, ותימא הוא".

וכותב בעל הטורים: "והטעם, משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת', וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה". ביאור הדברים: בעת חטא העגל, בפרשת כי תשא, ביקש משה מהקב"ה למחול לבני ישראל, והוסיף משה ואמר, שאם לא ימחל הקב"ה על חטא העגל, וימחה חלילה את בני ישראל, במקרה כזה משה מבקש שלא ייזכר שמו בתורה ("ואם אין, מחני נא מספרך"). ולבסוף אמנם מחל הקב"ה לבני ישראל (כך שלא התקיים התנאי ל"מחני נא מספרך"), אך הואיל ויצא מפי משה "מחני נא מספרך" ("קללת חכם אפילו על תנאי היא באה"), לא הוזכר שמו בפרשה זו.

להעלות נר תמיד

בספרו "מעט מן האור" כתב חנן פורת ז"ל: "ניתן ללמוד עוד יסוד עמוק מכל עמוק, מהנחיה טכנית זו, להדליק 'עד שתהא השלהבת עולה מאליה'.

'אדם לעמל יולד', ואף בתורה ובעבודת ה' בכללה לא ניתן להשיג דברים ללא יגיעה, ולפיכך 'מצוה להדליק' את נר התמיד, המבטא אור תורה ועבודה, על כל המאמץ הכרוך בהפקת השמן והכנתו להדלקה. אך תכלית עבודת ה' אינה 'להוציא את המיץ' מהאדם ולבחון את יכולת סבלו, אלא היפוכו של דבר: להביאו למדרגה בה תהא עבודת ה' נעשית ב'כיף' ובעונג - 'עד שתהא השלהבת עולה מאליה' - ללא טורח ויגיעה". והוא מוסיף בשם הראי"ה קוק, שעל פי זה מוסברת לשון הכתוב, "וקווי ה' יחליפו כוח, יעלו אבר כנשרים, ירוצו ולא ייגעו, יילכו ולא ייעפו" (ישעיהו מ' ל-לא); לכאורה, מהי הלשון "יחליפו כוח"? הרי אדם אוגר כוח וכד', ולא 'מחליף' כוח! ומהו חילוף זה? אלא הפירוש הוא כאמור לעיל, שהכוח הנדרש בתחילת הדרך שונה מהכוח בהמשך: בתחילה, האדם מגייס כוח להילחם נגד היגיעה והטבע, ולאחר מכן, כשזוכה האדם, מתחלף הכוח והופך לכוח רוחני, של "שלהבת עולה מאליה" (וזהו ההמשך, "יעלו אבר כנשרים, ירוצו ולא ייגעו, יילכו ולא ייעפו").

אשר מלאתיו רוח חכמה

באחד הכפרים בארץ, היה רב שהיה מנסה להשפיע על התושבים לקיים מצוות, ולא עלה בידו. שוב ושוב חזר על דרישותיו, אך הם בשלהם, רחוקים מאוד מתורה ומצוות, ומתגאים בדבר אחד: "יש לנו לב טוב, אנו דואגים אחד לשני, עושים חסד ולא עושים רע לאף אחד". מה עשה הרב? יום אחד הכריז שאורח חשוב שבא אליו לביקור, מת בפתאומיות והציבור נקרא לבוא וליטול חלק בלווייתו. בשעה היעודה הגיע כל הציבור והרב החל לזעוק ולהספיד את הנפטר בבכי תמרורים: "איזה צדיק הוא היה, איזה לב טוב היה לו, אף פעם הוא לא גנב, לא רצח, לא העליב אף אחד, איזה לב טוב היה לו". וכך הספיד הרב ובכה, וגם הציבור, כשראו את הרב בוכה, בכו יחד אתו וליוו את הנפטר עד לבית הקברות. ואז קרא הרב ואמר: "הוציאו את המת וקברו אותו!" פתחו את הארון, והנה, כבשה מתה. כעסו כולם על הרב ואמרו לו: "שיקרת אותנו?!" אמר להם הרב: "לא שיקרתי! אם יהודי הוא מי שיש לו לב טוב, אז גם הכבש הזה הוא יהודי - הוא מעולם לא גנב, מעולם לא רצח. היה לו לב טוב. אם מה שנדרש מיהודי הוא רק לב טוב גם הכבשה הזו יכולה ללכת לגן עדן...".

ונשא אהרון את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו

החלק המרגש ביותר בבגדי הכהן הוא חושן המשפט. "ונשא אהרון את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו". אהרון הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, נבחר לשאת את הצרות, התפילות והתקוות של כל עם ישראל קרוב ככל האפשר לליבו. חז"ל שואלים: בזכות מה זכה אהרון לחושן? התשובה נעוצה ברגע שבו משה נבחר להנהיג את העם: אהרון היה האח הבכור, ולפי כללי העולם, הוא היה אמור לקנא. אך התורה מעידה עליו: "וראך ושמח בלבו". אהרון לא רק "פרגן" כלפי חוץ, הוא שמח באמת, מבפנים. על הלב הזה, שידע להכיל את הצלחתו של האחר ללא שמץ של צרות עין, אמר ה': "יבוא לב ששמח בשמחת אחיו ויישא עליו את אבני החושן".

נביא סיפור חסידי:

האדמו"ר הזקן (בעל התניא) ישב ולמד בקומה העליונה. בקומה למטה ישן נכדו הקטן, שנפל מהעריסה והתחיל לבכות. הבן של האדמו"ר (אבי התינוק) למד בחדר סמוך והיה שקוע כל כך בלימודו עד שלא שמע את הבכי. האדמו"ר הזקן סגר את הגמרא, ירד למטה, הרים את התינוק והרגיע אותו. לאחר מכן אמר לבנו: "אם אדם לומד תורה ולא שומע בכי של תינוק - משהו בלימוד שלו פגום".

זהו סוד החושן. אתה יכול להיות בדרגה של כהן גדול, בתוך קודש הקודשים, אבל אם הלב שלך לא נושא את ה"שמות" של האחרים - את הצרות שלהם, את הדמעות שלהם - הקדושה שלך חסרה.

זה לשמוע את "בכי התינוק", כפי שסיפר בעל התניא. אם אתה שקוע בלימודך או בקריירה שלך ולא שומע את הזולת שסובל בקומה למטה, משהו בחיבור שלך לקדושה חסר.

הכהן הגדול לא יכול להיכנס לקודש הקודשים מבלי שהשמות של כל השבטים - גם אלו הרחוקים ממנו - יהיו חקוקים על לבו.

(הרב שלמה קזיוף)

"שנים ליום תמיד"

הרב רובינשטיין מביא בספרו סיפור לפרשת תצווה:
פעם אחת התאכסן ר' יעקב לובּרבוים, בעל ה"נתיבות משפט", בבריסק בביתו של ר' לייב קצנלנבוגן. ר' לייב היה ידוע בהתמדתו הנפלאה, היה רכון על ספריו ללא הפסקה יומם ולילה מבלי לשים לב לאכילתו, שתייתו ולשנתו. לפני שנפרד ממנו ר' יעקב, אמר לו: "אני מאחל לך, ר' לייב שיתקיים בך הכתוב: "שניים ליום תמיד!" מה פירושה של ברכה זו? שאל ר' לייב. ור' יעקב הסביר: "השולחן ערוך פותח במילים: "שויתי ה' לנגדי תמיד" ומסיים במילים: "וטוב לב משתה תמיד". דואג אני, משום שאצלך שני ה"תמידים" מעורבים יחד, ועתיד אתה להיחלש חס ושלום, ולכן אני מברכך שיתקיים בך " שנים ליום תמיד", כל אחד בזמנו.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net